

Όταν γεράσουν τα μνημεία...

Ντιμπέιτ για την αποκατάσταση του γεφυριού της Πλάκας

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Ένα αρχιτεκτονικό και φιλοσοφικό ντιμπέιτ αιώνων φέρνει στο προσκήνιο η επισήμως εκπεφρασμένη πρόθεση της αποκατάστασης του ιστορικού γεφυριού της Πλάκας. Εύλογα διερωτάται κανείς ποια σχέση, ιστορική και συμβολική, θα έχει το «νέο» γεφύρι με το παλιό και εάν θα είναι κάτι περισσότερο από ένα ωραίο αντίγραφο. Οι σχολές σκέψης κατηγοριοποιούνται, απλουστευμένα, σε τρεις κατηγορίες: α) την πλήρη αποκατάσταση του μνημείου *com'era, don'era* (όπως ήταν, εκεί που ήταν), β) την αναστήλωση με σύγχρονες τεχνικές και υλικά και γ) την αποδοχή της... «νέας» του μορφής και τη συντήρησή της, όσο κι αν αυτή δεν μας αρέσει.

Το ιστορικό γεφύρι της Πλάκας όπως ήταν (κορυφή) και όπως απόμεινε μετά τη φυσική του καταστροφή (πάνω). Ποια σχέση, ιστορική και συμβολική, θα έχει το «νέο» γεφύρι με το παλαιό;

«Να σηματοδοτήσουμε την εποχή μας»

Πρόδρομος Νικηφορίδης, αρχιτέκτων:

Το γεφύρι της Πλάκας δεν υπάρχει πια. Το γεγονός από μόνο του είναι τραγικό, όπως και η κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει τα τελευταία χρόνια σύμφωνα με τους ειδικούς. Πολλά γεφύρια έχει παρασύρει η ορμή του νερού, μόνοντοξα ίσως λιγότερα. Αν οι ζημιές ήταν λίγες, η προοπτική μιας αποκατάστασης θα ήταν δεδομένη. Στην προκειμένη περίπτωση το γεφύρι δεν υπάρχει πια και πρέπει να ανακατασκευαστεί εξ ολοκλήρου. Ταυτόχρονα η ανάγκη γεφύρωσης της

όχθης του ποταμού Αραχθού είναι αναγκαία, ενώ έχουν αλλάξει οι διαδρομές των κατοίκων.

Το θέμα είναι αν σήμερα θα πρέπει να ανακατασκευάσουμε το γεφύρι όπως ήταν ή αν πρέπει να κατασκευάσουμε ένα άλλο, προϊόν της σύγχρονης αρχιτεκτονικής και τεχνικής. Το γεφύρι της Πλάκας είχε πιθανόν αντικαταστήσει κάποιο άλλο που δεν υπήρχε πια. Σήμερα, με τη σύγχρονη τεχνολογία και τα σύγχρονα υλικά, θα είχε πολλαπλό ενδιαφέρον να σηματοδοτήσουμε την εποχή μας και να δώσουμε στις επόμενες γενιές ένα δείγμα μιας

νέας και σύγχρονης γεφύρωσης, όπως έγινε το 1866 με την ανέγερση του υπό συζήτηση κατεστραμμένου γεφυριού. Ολα αυτά βέβαια έπεται από μία διαγωνιστική και αξιοκρατική διαδικασία. Το 1866 οι μαστορες της περιοχής μάς έδωσαν ένα γεφύρι - έργο τέχνης, σήμερα οφείλουμε να διατηρήσουμε και να συμβάλουμε στην ανάδειξη του εξαιρετικού αυτού τοπίου. Ένας διαγωνισμός αρχιτεκτονικής, όπως έχει γίνει σε πολλές παρόμοιες περιπτώσεις σε άλλες χώρες, θα εξασφάλιζε με τον καλύτερο τρόπο το νέο εγχείρημα.

Τέσσερις λόγοι για την ανάκτησή του

Μιχάλης Ε. Νομικός, ομότιμος καθηγητής Αρχιτεκτονικής ΑΠΘ:

Στην πρώτη αυτή «εν θερμώ» προσέγγιση του θέματος σχετικά με την αποκατάσταση του πρόσφατα κατεστραμμένου τμήματος του πέτρινου γεφυριού της Πλάκας, μπορούμε να αναφέρουμε κατ' αρχάς τέσσερις λόγους που συνηγορούν στην ανάκτησή του.

1. Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, τόσο εθνικό όσο και διεθνές, επιτρέπει έως και συνηγορεί στην ανάκτηση κατεστραμμένων τμημάτων της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες.

2. Η μοναδικότητα του μνημείου από περιβαλλοντικής, αρχιτεκτο-

νικής και κατασκευαστικής άποψης στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων συνηγορεί στο ομολογούμενως δύσκολο τεχνικά και ιδεολογικά αυτό εγχείρημα.

3. Η συλλογική μνήμη και ιστορική αξία για την τοπική κοινωνία (υπογράφηκε το 1944 η συμφωνία ΕΛΑΣ και ΕΔΕΣ) επιτρέπουν αν όχι και επιβάλλουν την ανάκτηση του μνημείου - τοποσήμου, που η παρουσία του χαρακτήριζε την περιοχή μέχρι χθες.

4. Οι τεχνικές δυνατότητες και η επιστημονική επάρκεια που διαθέτουμε σήμερα μέσω μελετών και ερευνών, που έχουν εκπονηθεί στα πολυτεχνεία και στα ειδικά μεταπτυχιακά προγράμματα της χώρας μας, μας επιτρέπουν να

υποστηρίξουμε μια συγκροτημένη πρόταση ανάκτησης του κατεστραμμένου τμήματος του μνημείου. Ίσως είναι πρόωρο να αποφανθεί κανείς με επιστημονική επάρκεια, κάνοντας μια πρώτη «εν θερμώ» προσέγγιση. Αυτό που πρέπει να γίνει άμεσα είναι η λεπτομερής καταγραφή και εκτίμηση της κατάστασης και στη συνέχεια η εκπόνηση μιας συγκροτημένης πρότασης. Για τον σκοπό αυτό κλιμάκιο του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ στη Συντήρηση και Αποκατάσταση Μνημείων Πολιτισμού, πρόκειται να μεταβεί άμεσα επί τόπου για να συμβάλει προς την κατεύθυνση αυτή.

Η λογική της νεκρανάστασης

Δημήτρης Κουτσογιάννης, καθηγητής Υδρολογίας και Υδραυλικών Έργων του ΕΜΠ, Κοσμήτορας της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών:

Ας υποθέσουμε ότι πριν από μερικούς μήνες μας είχε τεθεί το εξής ερώτημα: Να ανακατασκευάσουμε το γεφύρι του Κοράκου, ένα από τα μεγαλύτερα τοξωτά γεφύρια (άνοιγμα τόξου 48 μέτρων) που επέζησε 434 χρόνια πριν ανατιναχθεί στον εμφύλιο, ή, με τα ίδια χρήματα, να συντηρήσουμε το γεφύρι της Πλάκας και μερικά ακόμη ιστορικά γεφύρια;

Δεν ισχυρίζομαι ότι ξέρω την απάντηση ή ότι υπάρχει μια μονα-

δική απάντηση, ή ότι το οικονομικό κριτήριο είναι το μόνο που πρέπει να βαρύνει. Κάθε ιστορικό γεφύρι έχει τον συμβολισμό του. Η στάση μας μετά την πτώση έχει ξανά συμβολισμό. Είναι συμβολική πράξη η ανακατασκευή του, όπως είναι και η διατήρηση και ανάδειξη των ερειπίων του. Ας μη δούμε την κατάρρευση του γεφυριού της Πλάκας ως συνέπεια ακραίου πλημμυρικού φαινομένου. Το γεφύρι έπεσε γιατί δεν το είχαμε συντηρήσει, γιατί το είχαμε αφήσει στην τύχη του. Αυτά που συμβαίνουν ως συνέπεια των παραλείψεών μας έχουμε την τάση να τα αντιμετωπίζουμε ενοχικά. Αποφεύγουμε να τα αποδε-

χτούμε, οπότε προκύπτει η λογική της νεκρανάστασης, της ανακατασκευής μιας πιστής απομίμησης του γεφυριού.

Το γεφύρι της Πλάκας δεν ήταν το μόνο ασυντήρητο και απροστάτευτο γεφύρι. Ακόμη και το θρυλικό της Αρτας το Γεφύρι είναι αυτή τη στιγμή απροστάτευτο από μεγάλες πλημμύρες (χρειάζονται έργα για την εκτόνωση των πλημμυρικών παροχών που έχουν μελετηθεί). Η πτώση του γεφυριού της Πλάκας μας γεμίζει πόνο. Ας βρούμε το κουράγιο να δούμε συνολικότερα το πρόβλημα των μνημειακών γεφυριών μας: για να μη ζήσουμε κι άλλες καταρρεύσεις.